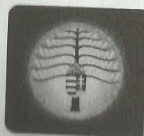

Levéltári Szemle

A MAGYAR LEVÉLTÁROSOK EGYESÜLETE,
MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR,
MEGYEI ÉS VÁROSI LEVÉLTÁRAK TANÁCSA folyóirata

E számunk megjelenését támogatta a

Nemzeti
Kulturális
Alap

Szerkesztők:

HORVÁTH J. ANDRÁS (főszerkesztő), BANA JÓZSEF (felelős szerkesztő),
DOMINKOVITS PÉTER (szerkesztő), ERDÉSZ ÁDÁM (szerkesztő),
OLÁCSI ZOLTÁN (olvasószerkesztő)

<http://archivportal.arcanum.hu/levszem>

http://www.leveltarosok.hu/Leveltari_Szemle/leveltari_szemle.html

www.mol.gov.hu/bal_menusu/hasznalat/kiadvanyok/kiadvanyok/folyoiratok/leveltari_szemle/leveltari_szemle.html

A szerkesztőség címe:

1014 Budapest, Bécsi kapu tér 2-4,
E-mail: leveltar@internet.hu

ISSN 0457-6047

Terjeszti a Levél- és Hírlapigazgatási Igazgatóság

Előfizethető a LHI-nél.

Előfizetési díj egy évre 1400 forint.

Az előfizetésnél kérjük feltüntetni: *Levéltári Szemle*

Felelős kiadó:

A Magyar Levéltárosok Egyesületének elnöke,
a Magyar Országos Levéltár főigazgatója és a
Megyei és Városi Levéltárak Tanácsának elnöke

Nyomdai munkák:

Runner Média Kft.

Balassagyarmat 2660 Rákóczi fejedelem út 74.

Felelős vezető: SCHREIBER ILDIKÓ

TARTALOM

MIKÓ ZSUZSANNA: Gondolatok a Magyar Nemzeti Levéltárról.....5

DISPUTA

„Levéltárak a nemzeti kultúra és tudomány szolgálatában” konferencia előadásaiából:

DOMOKOS LÁSZLÓ: Válság és/vagy megújulás.....9

NAGY GYÖRGY: A levéltári értékek használata a médiában,
avagy a betű tisztelete.....12

UJVÁRY GÁBOR: A levéltárak nemzeti hivatásáról.....17

HORVÁTH J. ANDRÁS: Levéltárelmélet a posztmodernig és vissza.....24

ÁLLOMÁNYVÉDELEM

CSEH GERGŐ BENDEGÚZ: Államvédelem és állományvédelem

Tömeges irat-savtalanítási program a Történeti Levéltárban42

MŰHELYMUNKÁK

CSÖNGE ATTILA: „Vagy írott törvény van vagy igazság!”

Adalékok az 1945-ös földosztás történetéhez.....52

LEVÉLTÁRTÖRTÉNET

KOCSIS PIROSKA: A Magyar Országos Levéltár 200 éves jubileumának

megünneplése 1956-ban.....61

MÉRLEG

Tanulmányok Badacsonyból. *A Fiatal Levéltárosok Egyesületének konferenciája, Badacsony, 2010. július 9–10. (Ternováczy Bálint)*.....83

Kéthly Anna válogatott levelei 1921–1976 (*Keresztes Csaba*).....84

Egy nagyívű visszaemlékezés a múltból. Mester Miklós (*Ólmosi Zoltán*).....87

HÍREK

Igazgatói életrajzok:92

SZABÓ JOLÁN (Heves Megyei Levéltár)

SCHMAREK LÁSZLÓ (Pest Megyei Levéltár)

VITEK GÁBOR (Fejér Megyei Levéltár)

Beszámoló a 38. Hajdú-Bihari Levéltári Napról

2011. november 23. (*Nagy Dóra*)95

A történelem görbe tükörben

XXIX. Vas Megyei Levéltári Nap, 2012. április 25. (*Böszög Sándor*).....96

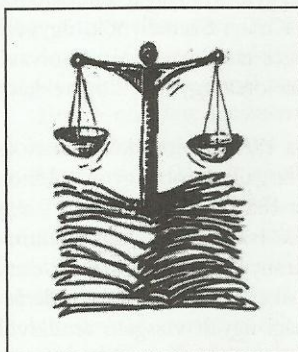
„A város és joga a középkor- és kora újkorban”

Konferencia Szekesfeherváron 2012. május 30. (*Márffy Attila*)98

IN MEMORIAM

DR. BOHM JAKAB (*Kan József*)102

103

MÉRLEG

TANULMÁNYOK BADACSONYBÓL

A FIATAL LEVÉLTÁROSOK EGYESÜLETÉNEK
KONFERENCIÁJA,
BADACSONY, 2010. JÚLIUS 9–10.

Szerkesztette MIHALIK BÉLA VILMOS és ZARNÓCZKI
ÁRON. F fiatal Levéltárosok Egyesülete, Bp., 2011. 193 p.

A 2006-ban alakult F fiatal Levéltárosok Egyesülete (FLE) 2010 júliusában másodszor rendezte meg nyári tudományos ülésszakát, amelynek előadásait tartalmazza e tanulmánygyűjtemény. A kötetet *Borsodi Csaba*, az Eötvös Loránd Tudományegyetem oktatási rektorhelyettese, intézetigazgató, intézetigazgató, tanszékvezető egyetemi docens előszava és *Décsey Sándor*, az FLE elnökének köszöntője nyitja. Mindketten röviden utalnak az Egyesület eddigi történetére, munkájára és célkitűzéseire, mely hangsúlyosan kapcsolódik az ELTE eredményes levéltár szakos képzéséhez.

Ezt követik a korszakok szerinti sorrendbe állított tanulmányok, melyek közt két középkor-, négy korai újkor-, három újkor- és két jelenkor- témájú dolgozat foglal helyet.

A középkori blokk *Bényei Balázs* „Hermán nembeli Lampert országbírói tisztségbe jutásának körülményei” című tanulmányát, valamint *Ásványi Szabolcs* a Héderváry család 15. századi történetét bemutató munkáját foglalja magába. Bényei Balázs tanulmányában először összegzi a korábbi szakirodalom eredményeit, valamint a témához kapcsolódó forrásanyagot. A szerző számos helyen a forrásokra támaszkodva cáfolja a korábbi kutatások megállapításait, így munkája jó támpontot jelent a továbbiakban a témával foglalkozó kutatóknak. Ásványi Szabolcs írása történelem szakos szakdolgozatának részét képezi, ebből kiemelve tárgyalja a család XV. századi történetét. Röviden áttekinti a családtörténetet a 12. század közepétől az 1400-as évek elejéig, majd a 15. századra áttérve – a szakirodalomra és forrásokra egyaránt támaszkodva – Héderváry család két tagjának karrierjét írja.

A korai újkor részleget Zarnóczy Áron tanulmánya nyitja. A szerző egy, az angol királyi udvar és Erdély fejedelme között elbukott együttműködési kísérletet mutat be, gazdag angol forrásanyagon alapuló, mégis könnyen olvasható stílusú írásban. Ezt követően *Póka Ágnes* írása a Battyány-birtokkomplexum igazgatását tárja az olvasó elé Battyány Ádám idejében (1632–1659). A szerző egy későbbi, jóval részletesebb tanulmány előzményeként mutatja be kutatásának első eredményeit. Az alapos vizsgálat elsősorban a hatalmas Battyány-levéltár misszilisére, valamint a korábbi bőséges szakirodalomra támaszkodik. A szerző a tanulmányt követően információban gazdag, áttekinthető táblázatban foglalja össze a Battyány Ádámnak és nejének – egy esetben Festetics Györgynek – címzett levelek listáját.

A korai újkor blokk harmadik tanulmányában Mihalik Béla Vilmos a nagybányai jezsuita misszió kezdeteit vizsgálja. A szerző gazdag és precíz jegyzetapparátussal ellátott tanulmányában a XVII. század végi Nagybánya vallási villongásait mutatja be magyar, osztrák és romániai levéltárak forrásanyaga alapján, melynek segítségével a felső-magyarországi rekatolizációs kísérletekről is képet kaphat az olvasó. A korai újkor részt a *Vámos András* tollából származó „Absentium advocati. Jogászok a 18. századi diétákon megjelent távollévők követői között” c.

tanulmány zárja. A szerző a számára hozzáférhető összes országgyűlés anyagát feldolgozta, emellett felhasználta a Bírósági levéltárak, Személyközi levéltár, Királyi Személynök, ügyvédi vizsgák jegyzőkönyveit, mindezekre építve egy összefüggő, egységes tanulmányt tár az olvasó elé. Vámos András írása végén részletes táblázatban tekinti át az országgyűlési követekként működő XVIII. századi ügyvédek sorát.

Az újkori részt *Paulus Richárd* tanulmánya nyitja, melyben a szerző birtokkönyveket és legelőelkülönözési periratokat véve górcső alá, ezekre alapozva vizsgálja a jobbágyság földhöz jutásának nehézségeit az 1840-es évektől kezdve, erőteljesebben az 1850-es évek végétől. *Világi Dávid* „A győri Szent István út elődjének kialakulása a dualizmus korszakában” című tanulmányában Győr város fejlődését vázolja fel, összpontosítva a nagyarányú építkezésekre, az ezek körül felmerült bonyodalmakra, de rávilágítva egy városépítészeti sikertörténetre. *Négyesi Barbara* a Magyar Királyi Honvédség 1885–1930 közötti becsületbírósi ügyeit vizsgáló rendkívül érdekes tanulmányában a becsületügyi bíróság működésének rekonstruálására tesz kísérletet. A szerző munkájában a Hadtörténeti Levéltár forrásaira támaszkodva kereste a választ, hogy mennyire volt eredményes a becsületügyi bíróság 45 éves működése alatt.

A kötet utolsó, jelenkorral foglalkozó egysége két tanulmányból áll. *Kántor Balázs* „Az üzemi bizottságok szerepe a vállalatok működésében (1945–1948)” című írásában az üzemi bizottságok létrejöttétől kezdődően vizsgálja e testületek munkáját. A szerző elsősorban vállalati, részben minisztériumi anyagot vizsgálva mutatja be a bizottságok történetét. *Nyeste Sándor* a Magyar Optikai Művek fotóanyagának tükrében vizsgálja, hogy a gazdag vállalati fényképanyag miként hasznosítható és értelmezhető a történelemtudomány számára. A szerző ennek során a fényképanyag szempontjából vizsgálta a legújabb kori vállalatok történetét. A vállalatot meglátogató ismert politikusokról készült felvételek, ha nem is nyújtanak teljes képet egy „élenjáró szocialista nagyvállalat” történetéről, a korszak propagandájáról, protokolljáról fontos és érdekes adalékot adnak.

A kötet végén a tanulmányokat jó minőségű, színes fotókból álló melléklet követi. Bár az olvasót könnyen megzavarhatja a tartalomjegyzék és a kötet második felében tapasztalható oldalszám-csúszás, ezen apró botlás semmiképpen nem befolyásolhatja a Fiatal Levéltárosok Egyesületének tanulmánykötetéről alkotott véleményünket, hogy a régi hagyományokat követve a levéltárosok legifjabb generációja alkotó közösségként, új eredményeket feltáró történész-ként is és hivatásuk iránt elkötelezett levéltárosként is megállja helyét.

Ternováczi Bálint

KÉTHLY ANNA VÁLOGATOTT LEVELEI 1921–1976

A bevezető tanulmányt írta, a dokumentumokat válogatta és a kötetet összeállította STRASSENREITER ERZSÉBET. Napvilág Kiadó, Bp., 2011. 292 p.

A digitalizáció korszakában hálás feladat és örömteli érzés ismertetést írni egy viaszszoruló-félben lévő műfaj, a dokumentumválogatás egyik nemrégiben megjelent kötetéről. Az elektronikus alapon és ezzel a teljes terjedelemben közreadott iratok egyre nagyobb mértékű terjedése miatt mind ferdébb szemmel tekintenek a „klasszikus” módon megjelentetett iratkiadásokra, pedig a megfelelő szakértelemmel kiválogatott és összeállított, a gondosan szerkesztett, jegyzetelt, valamint tartalmas előtanulmánnyal ellátott könyvek nemhogy egyre kevésbé, de mindinkább hasznára vannak a múlt bűvárainak, a történettudomány művelőinek. Az írott és fennma-